

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

9/AJTP

HELYI TANTERV

2019

Készült a 2012. évi kerettantervi ajánlás alapján

I. A tantárgyi program célja

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése, gazdagítása, a hiányok pótlása, felzárkózás, a kommunikációs zavarok oldása és a kommunikációs képesség fejlesztése; a szövegolvasás és szövegértés fejlesztése; a tanulási technikák kialakítása.

Az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése.

Az írásbeli kommunikációhoz szükséges megbízható helyesírás és szövegalkotás fejlesztése, az ezt elősegítő leíró grammatika alapos elsajátíttatása, rendszerezése és bevésése.

Hozzásegíteni a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alapozó évfolyamon tevékenység- és probléma-centrikus folyamat. Az előkészítő évfolyamon az osztály szintjéhez igazítva elsősorban a készségek szintre hozására és a képességfejlesztésre helyezük a hangsúlyt.

A nyelvi kifejezőképesség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem csupán a hagyományos, "feldolgozó" jellegű munkaformákat részesítjük előnyben, hanem a tanulók önálló szövegalkotási képességének kondicionálását és az önkifejezés formáinak szélesítését is.

II. A tanterv feladatai és céljai

Általános fejlesztési követelmények

A tanuló legyen képes jó tempóban szöveget olvasni, értően befogadni.

Íráskészsége jól olvasható, rendezett legyen.

Tudjon eligazodni az iskolai könyvtárban, alkalmas legyen az önálló ismeretszerzésre.

Törekedjen irodalomelméleti és leíró nyelvtani ismereteinek egységbe szervezésére; aktívan vegyen részt az ismeretek közös felidőzésében és a tisztázandó homályos pontok megtalálásában.

Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.

Tudja a már tanult szakszókincset pontosan használni.

Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára.

Sajátítsa el a személyiségének megfelelő árnyalt önkifejezés technikáit a különböző kommunikációs szinteken.

Legyen képes alkalmazni anyanyelvi és kommunikációs ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén.

Az anyanyelv sajátosságainak ismeretében legyen képes kontrasztív szemléletre a tanult idegen nyelvek vonatkozásában.

Tudja értékelni a nyelvben megjelenő új jelenségeket (pozitív nyelvművelés).

Ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit, az elektronikus információhordozókat.

A) irodalomból:

- az általános iskolai irodalmi anyag ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása
- a helyi sajátosságok, jellegzetességek (irodalmi emlékhelyek, kiemelkedő irodalmi személyiségek) megismertetése
- a kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.
- olvasottság, előadói, szövegalkotó és műértelmezői képesség fejlesztése
- a művészi szövegek olvasása és önálló értelmezése iránti igény kialakítása.
- a nyelvi-irodalmi kreativitás sokoldalú fejlesztése
- az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése
- az irodalmi képességek fejlesztése: az olvasottság, az előadói, a szövegalkotó és műértelmezői képesség fejlesztése.
- az irodalmi művek középpontba helyezésével segítjük a tanulók elemző készségét, erősítjük probléma érzékenységüket, pozitív irányba befolyásoljuk személyiségüket

B) nyelvből:

- az általános iskolában elsajátított leíró nyelvtani ismeretek ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása
- az írás és a helyesírás készségének fejlesztése
- kulturált szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása
- az anyanyelvű írásbeliség normáit figyelembe véve helyes szövegalkotási készség erősítése képzelet, önkifejezés, egyéni stílus bátorítása
- a kifejezés, a megértés, az értelmes beszéd készségének fejlesztése a szókinccs gyarapításával.

III. Óraszám:

Heti 4 óra (2 irodalom +2 nyelvtan, a nyelvtan csoportbontásban)

Éves óraszám: 72+72 óra, összesen: 144 óra (36 hét)

IV. Tananyag:

A) MAGYAR NYELV

Órakeret	Témakör	Nevelési, fejlesztési cél	Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kulcsfogalmak	Kapcsolódási pontok
2 óra	1. ÉV ELEJI FELMÉRÉS (Tájékozódás a tanulók általános iskolai nyelvi ismereteiről)	Szövegértés, helyesírás Fogalmazási, szövegalkotási készség felmérése	Önismereti és szókincsfejlesztő játékok Situációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Feladatlap kitöltése	Szövegértés, szövegalkotás, helyesírás	<i>Önismeret</i>
6 óra	2. A HANGOK ÉS A BETŰK	Beszédtechnika és helyesírás fejlesztése.	Beszédhangok, hangképzés, A magyar ábécé, betűrendbe sorolás Régi (idegen betűk) betűkapcsolatok Magán-és mássalhangzótörvények	Hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés	<i>Matematika</i>
6 óra	3. HELYES-ÍRÁSUNK ALAPELVEI	A helyesírás fejlesztése, a szabályok tudatosítása	Kiejtés, szóelem-tükröztetés, hagyomány, egyszerűsítés. A magánhangzók és a mássalhangzók alkalmazkodása. Ly-j. Szótagolás, elválasztás	Helyesírás, kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve	

6 óra	4. SZÓELEMEK	Szóelemzés során a szövegértési képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése.	A toldalékok fajtái, írásmódjuk. A szóalaktanhoz kapcsolódó helyesírási szabályok.	Szó, szótő, toldalék, tő, képző, jel, rag	
6 óra	5. SZAVAK	A szövegértési képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése, szókincsbővítés.	Szókészlet, szókincs. Közmondások, állandósult szókapcsolatok. Szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel. A szó hangalakja és jelentése. Alapvető szófajok. A szavakhoz kapcsolódó helyesírási szabályok.	Szófaj, ige, főnév, melléknév, számnév, névmás, igenév, határozószó, névelő, névutó, igekötő, kötőszó, indulatszó, egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, hasonló alakú, rokon értelmű szó.	<i>Komplex humán ismeretek</i> <i>Természettudományos alapismeretek</i>
10 óra	6. MONDATOK	A szövegértési képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése. Az igény kialakítása a helyes, szabatos fogalmazásra	A mondat fogalma. Mondatfajták. Az egyszerű mondat részei. Az összetett mondatok fő típusai. Mondattani elemzések (ágrajz, tagmondatok közötti kapcsolatok). A mondathoz kapcsolódó helyesírási szabályok. Mondatfonetika.	Mondat, mondatrész, alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző, alá- és mellérendelő összetett mondat.	<i>Matematika: logikai állítások</i>

14 óra	7. SZÖVEG- ALKOTÁS, SZÖVEG- ELEMZÉS	A szövegalkotási és az olvasási készség fejlesztése. Internetes keresők használatával, egyéni könyvtári kutatómunkával az információkeresési és -felhasználási technikák megismertetése, gyakoroltatása	Írásbeli kommunikációs műfajok; tömegkommunikációs műfajok. Szóbeli kommunikációs műfajok. Szövegszerkesztés: anyaggyűjtés, forrásfeldolgozás. A szövegtagolás.	Műfaj, elbeszélés, leírás, jellemzés, ismertetés, hír, kommentár, reklám, apróhirdetés, tudósítás, riport, véleményközlés, hozzászólás, kiselőadás, érvelés, cáfolás.	<i>Informatika</i>
12 óra	8. SZÖVEGFEL- DOLGOZÓ ELJÁRÁSOK GYAKORLÁSA	Szövegfeldolgozási módszerek: aláhúzás, szövegkiemelés, kulcsszavak kigyűjtése.	Vázlatkészítés, lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiemelés	Kulcsszó, tételmondat	<i>Komplex humán ismeretek</i> <i>Természettudományos alapismeretek</i> <i>Tanulásmódszertan és kommunikáció</i>
7 óra	9. NONVERBÁLIS- VERBÁLIS KOMMUNI- KÁCIÓ	A kommunikációs képesség, a normakövető magatartás erősítése – viselkedési és udvariassági szabályok különböző kommunikációs helyzetekben. Konfliktuskezelés technikáinak gyakoroltatása	A kommunikációs modell, a metakommunikáció, az állati kommunikáció. Jelek és jelrendszerek – titkosítás alkotása.	Kommunikáció, kommunikációs zavar	<i>Önismeret</i> <i>Tanulásmódszertan és kommunikáció</i>

B) MAGYAR IRODALOM

Órakeret	Témakör	Nevelési, fejlesztési cél	Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kulcsfogalmak	Kapcsolódási pontok
2 óra	ÉV ELEJI FELMÉRÉS (Tájékozódás a tanulók irodalmi ismereteiről)	Önismeret fejlesztése, szókincsfejlesztés.	Az általános iskolában tanult irodalomelméleti és poétikai ismeretek felmérése. Beszélgetés a tanulókkal olvasási szokásaikról, egyéni olvasmányélményekről. Feladatlap kitöltése	Szövegértés, szövegalkotás, információ	<i>Tanulásmódszertan és kommunikáció</i> <i>Önismeret</i>
4 óra	2. KÖNYVTÁR-HASZNÁLAT	Szövegfeldolgozó eljárások megismertetése, felelevenítése. Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, lexikonok, szak-és ismeretterjesztő irodalom használatában. Bibliográfiakészítés elsajátíttatása. Az elektronikus információhordozók kezelésében gyakorlat szerzése.	Tájékozódás a könyvtár dokumentum-anyagában, a dokumentumok fajtái (az egyes részek felhasználási módja, a katalógus, a források tanulmányozása, jegyzetelés egyszerű formában). A művekhez kapcsolódó könyvtári ismeretek feldolgozása (alkotói portré, életrajz, könyvismertetés, élménybeszámoló, ajánlás). A könyvtári segédeszközök (lexikon, adattár stb.),	Enciklopédia, egynyelvű, többnyelvű szótár, lexikon, elektronikus információhordozó.	<i>Informatika</i>

			<p>alkalmazásuk lehetősége, cédulázás, a kutatás gyakorlati elemei.</p> <p>A forrásfeldolgozás mint a könyvtári kutatás legfontosabb célja, illetve eredménye.</p>		
40 óra	3. IRODALOM- OLVASÁS ÉS ÉRTELMEZÉS	<p>A szövegértés fejlesztése: szövegolvasás, irányított szövegelemzés, szövegértelmezések. A kifejező hangos olvasás fejlesztése.</p> <p>Szövegmemorizálással az emlékezet fejlesztése.</p>	<p>Különböző műfajú, hangvételi, tematikájú epikai és lírai művek elemző-értelmező tevékenységen alapuló feldolgozása a diákok egyéni és iskolai olvasmányaira építve.</p> <p>Az olvasott művek elhelyezése különböző kontextusban, például a magyar irodalom történetében, alkotói életpályában.</p> <p>Korok-költemények a nemzeti irodalom múltjából, tallózás a kortárs irodalomban.</p> <p>Kitekintés a világirodalomba.</p> <p>Néhány alapvető irodalmi téma, motívum, vándormotívum jelentése (pl. utazás, kert, sziget, a jó és a rossz harca, háború és béke, haza, hazafiasság).</p> <p>Idézetek, szállóigék, hivatkozások felismerése irodalmi és nem irodalmi szövegekben (pl. a mindennapi nyelvben és a tömegkommunikációban).</p> <p>Az irodalom és a társművészetek kapcsolata.</p> <p>Az értő olvasás.</p> <p>Bevezetés az önálló</p>	<p>Téma, motívum, vándormotívum, kompozíció, szerkezet, hatás, elbeszélői nézőpont, történetmondás, cselekmény, epizód, helyszín, leírás, párbeszéd, jellemzés, esszé.</p>	<i>Informatika</i>

			ismeretszerzés elemeibe, előszó, könyvismertetés, élménybeszámoló, ajánlás. A lakókörnyezet irodalmi emlékei, emlékhelyei.		
8 óra	4. IRODALOM- ELMÉLETI ÉS POÉTIKAI ISMERETEK RENDSZEREZÉSE	A szövegalkotás fejlesztése	Műnemek, irodalmi műfajok. A nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete. A műelemzés gyakorlati kérdései. A műalkotás értelmezési lehetőségei. Poétikai alapismeretek áttekintése.	Műnem, műfaj, epika, líra, dráma, dal, óda, himnusz, elégia, rapszódia, epigramma, episztola, novella, regény, elbeszélés, tragédia, komédia, genetikus és strukturális elemzés, időmértékes és hangsúlyos verselés, rím, ritmus, metafora, megszemélyesítés, szinesztézia, hasonlat, ismétlés, halmozás, fokozás	<i>Informatika</i>
12 óra	5. SZÍNHÁZ ÉS FILM	A kritikai gondolkodás, a vitakultúra fejlesztése. Az igény felkeltése, erősítése az árnyalt, érvekkel alátámasztott véleményalkotás iránt. Együttműködési képesség, kreativitás fejlesztése.	A színház jelrendszere. Egy dráma mint olvasmány és mint színházi élmény. Kis színháztörténet. A mozgóképi kommunikáció. Egy film megtekintése, megbeszélése. Tanult epikus mű dramatizálása. Képi illusztrációk keresése választott témákhoz. Filmrészletek elemzése. Saját „filmkísérletek”.	Média, színház, film.	<i>Informatika</i>

3 óra	6. RENDSZEREZŐ ISMÉTLÉS	Szövegértés, szövegalkotás			
--------------	--	-------------------------------	--	--	--

V. Ellenőrzés, értékelés

Célja:

- az eredményekből megtudni, milyen hatékony volt a tanítás és tanulás
- megismerni, mely szinteken értek el a tanulók a követelményektől kiemelkedő illetve gyenge teljesítményt

Módjai:

- szóbeli értékelés
- közvetlen tanári megfigyelés
- egymás értékelése
- elsajátíttatni a helyes önértékelést
- feladatsorok
- szóbeli és írásbeli beszámolók
- kiselőadások
- fogalmazások
- memoriterek

VI. Eszközök, módszerek, tankönyvek

- Megfelelően felszerelt tanterem (tábla, magnó, lemezjátszó, tv, video, hang- és filmfelvételek, írásvetítő, fénymásoló), lehetőleg videokamera.
- A szaktanár elméleti magyarázatát, összegzését követően egyéni és csoportos gyakorlatok megoldása. Gyűjtőmunka a tanulók részéről. Versenyek. Szituációs játékok.

Nyelvtanból:

- Az általános iskolában használt tankönyvek.
- Lerchné dr. Egry Zsuzsa: Nyelvtan – Helyesírás
- Antalné Szabó Ágnes: Hogyan írjam? Helyesírási gyakorlólapok középiskolásoknak, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Fogalmazás (Összefoglaló feladatgyűjtemény), Mozaik Oktatási stúdió, Szeged
- Noll Katalin: Helyesírás mindenkinek, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
- Bánréti Zoltán: Kommunikálj!; Korona Nova Kiadó, Budapest

- Hajas Zsuzsa: Kommunikációs gyakorlatok. Pedellus, Debrecen, 2004.
- Cs. Nagy Lajos: Nyelvtani elemzési gyakorlókönyv 5-8.; Trezor Kiadó Irodalomból
 - Az általános iskolában használt tankönyvek
 - A feldolgozandó művek sokszorosítva
 - A könyvtár anyaga
 - dr. Kutas Ferenc: Az elbeszéléstől az érettségi dolgozatig, Fogalmazás a középiskolában; Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
 - Arató László-Pála Károly: Átjárók. Műszaki Könyvkiadó, Bejáratok, Kitérők, Expedíciók
 - Grill-Korsós-Turgonyi-Valaczka: Lira, epika, dráma. Nemzeti Tankönyvkiadó

VII. Személyi feltétel:

Egyetemi oklevéllel rendelkező magyar nyelv és irodalom szakos tanár, aki ismeri az általános iskolai követelményeket.

